

Ένας «ακοινώνητος» κεντροαριστερός... λόγος περί ανασυγκρότησης

Έξι λόγοι υπαγορεύουν μια αλλαγή στην πολιτική και ιδεολογική ρότα της ανασυγκρότησης, μια αλλαγή στη «μηχανική» της ανασυγκρότησης

Ο αφορισμός του τίτλου, εμπνευσμένος από μια παράφραση του λογοτεχνικού έργου του Μπέρναρ Σο «Ένας ακοινώνητος σοσιαλιστής», υποδεικνύει ένα θεμελιώδες πρόβλημα του εγχειρήματος που τα τελευταία δύο χρόνια έχει κωδικοποιηθεί ως «ανασυγκρότηση της Κεντροαριστεράς»: την αδυναμία της να «κατασκευάσει» ένα κοινωνικό υποκείμενο, τον δικό της «λαό» που με κινηματικό τρόπο, από τα κάτω, θα έχει τον καθοριστικό ρόλο στην προσπάθεια της ανασυγκρότησης. Ο «ακοινώνητος» λόγος της Κεντροαριστεράς αποτυπώνεται σε ορισμένα σημαντικά στοιχεία:

1. Η υποχώρηση των ιδεών και της επιρροής της στην Ευρώπη.

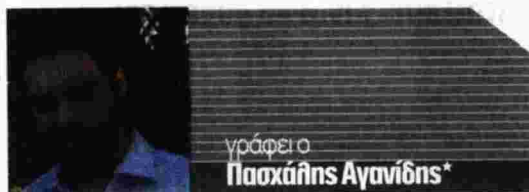
Η Κεντροαριστερά βιώνει έντονα το μετατραυματικό σοκ της κρίσης. Η ιδεολογική και πολιτική υποταγή στον κυρίαρχο ορθοφιλελευθερισμό της λιτότητας, η αδυναμία διατύπωσης ενός εναλλακτικού σοσιαλδημοκρατικού παραδείγματος πολιτικής οικονομίας και η απηχία μπροστά στην αναγκαιότητα μιας μεγάλης απομόχλευσης έχουν διαβρώσει την ιστορική ταυτότητα της ευρωπαϊκής σοσιαλδημοκρατίας. Τα ευρωπαϊκά προγράμματα προσαρμογής και η λειτουργία της Ε.Ε. έχουν οδηγήσει σε μια άνευ προηγουμένου απονομιμοποίηση της πολιτικής και σε δυσμενείς ανακατανομές ισχύος (από τη δημοκρατία στις αγορές, από την πολιτική στην τεχνοκρατία, από την πραγματική παραγωγή στην κερδοσκοπία, από τον πλούτο της εργασίας στο τραπεζικό και off shore κεφάλαιο, από τους εργαζομένους και τους μικρομεσαίους παραγωγούς στις παραδοσιακές επιχειρηματικές ελίτ) για τον κόσμο της εργασίας, της πραγματικής παραγωγής και των λιγότερων ευκαιριών.

2. Το δεξιό αφήγημα της ελληνικής κρίσης και η άδικη προσαρμογή.

Η ευρωπαϊκή κρίση μόνο μερικώς εξηγεί την εγχώρια κατάρρευση. Σε καμία άλλη ευρωπαϊκή χώρα τα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα δεν γνώρισαν την πολιτική και εκλογική κατάρρευση του ΠΑΣΟΚ. Η αποτυχία του ΠΑΣΟΚ έγκειται στην αδυναμία του να καταρρίψει τον βασικό λαϊκό μύθο της κρίσης, ότι το μνημόνιο έφερε την κρίση και όχι το αντίθετο, ενώ στην προσπάθειά του να εξηγήσει στους πολίτες τι πρέπει να γίνει και γιατί, «βοήθησε» στο να κυριαρχήσει στον δημόσιο διάλογο μια γενικευμένη και ανιστόρητη καταδίκη της μεταπολίτευσης, δικαιώνοντας στην πραγματικότητα το δεξιό αφήγημα της κρίσης. Επιπρόσθετα, η επιλογή της πολιτικά βολικής άδικης λιτότητας οδήγησε μοιραία στην κοινωνική απονομιμοποίηση των όποιων θετικών αλλαγών και μεταρρυθμίσεων έχουν συμβεί, ενώ η συμβολή στις κυβερνήσεις συνεργασίας και στην πολιτική σταθερότητα δεν συμπληρώθηκε από δίκαιες αλλαγές στις δομές και στις πελατειακές συμπεριφορές, που τραυματίζουν τη δημοκρατία και τους θεσμούς.

3. Η αυτοαναφορικότητα και ο προσωποκεντρισμός της.

Από την πρωτοβουλία των 58 μέχρι σήμερα, οι προσπάθειες ανασυγκρότησης της Κεντροαριστεράς χαρακτηρίζονται κυρίως από προσωποκεντρισμό και αυτοαναφορικότητα. Οι συνεχείς εκκλήσεις στελεχών και προσωπικοτήτων

γράφει ο
Πασχάλης Αγανίδης*

Μια ενωμένη, μεγάλη και εφικτή Κεντροαριστερά για να συμβεί πρέπει πρώτα να πάψει να εγγράφεται ως ελίτ project ιεραρχικών συστημάτων συμμετοχής. Να σπάσει τα «γεροντοκρατικά» συστήματα εκπροσώπησης.

για ενότητα μοιάζουν με διάλογο που διεξάγεται μεταξύ τους και μεταξύ των ομάδων και των κινήσεων που συμμετέχουν σε αυτή τη διαδικασία. Η ανασυγκρότηση της Κεντροαριστεράς αντί για ένα πολιτικό σχέδιο με κοινωνικά χαρακτηριστικά περιορίστηκε σε ένα οργανωτικό και διαδικαστικό project με χαλαρές συμφωνίες των λίγων μυημένων, χωρίς ταυτίσεις, συμμετοχή και εμπνευση για τους πολλούς, παρά το γεγονός ότι το ανθρώπινο δυναμικό της Κεντροαριστεράς περιλαμβάνει σημαντικές πνευματικές και πολιτικές «ποιότητες» που χρειάζεται η πολιτική.

4. Ο γεωγραφικός και πολιτικός ετεροπροσδιορισμός της.

Η Κεντροαριστερά δεν ερμηνεύεται ως πολιτικό σχέδιο με όρους ιδεών, με πολιτικούς όρους ανατροπών και αλλαγών για ένα μεγάλο θεσμικό και δημοκρατικό εκσυγχρονισμό στο κράτος και στην οικονομία προς όφελος των κοινωνικών δυνάμεων που είναι οι «outsiders» του συστήματος. Αναπόφευκτα, ο πολιτικός της προσδιορισμός γίνεται επίμονα με όρους γεωγραφίας, ως οριοθετημένη περιοχή, τρίτος πόλος, ενδιάμεσος χώρος. Αυτοί οι τυπικοί γεωγραφικοί περιορισμοί «μικραίνουν» το εγχείρημα, το περιορίζουν στον συσχετισμό ισχύος της σημερινής συγκυρίας, το ετεροπροσδιορίζουν. Η Κεντροαριστερά γίνεται περισσότερο αντιληπτή ως ένα μαξιλάρι σταθερότητας του συστήματος και ως πολιτικός εκφραστής μιας νέας πρότασης εξουσίας.

5. Το ιδεολόγημα του «μεταρρυθμισμού» και το έλλειμμα ιδεών της προοδευτικής Αριστεράς.

Ο εργαλειώδης, τεχνοκρατικός μεταρρυθμισμός κατανοεί, σε γενικές γραμμές, την ανασυγκρότηση της Κεντροαριστεράς μέσα από την επιμονή στην πρόωπη διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων, αλλά συνήθως επιφυλάσσει για την κοινωνία τον ρόλο του εξωτερικού παρατηρητή. Κεντρικό ρόλο σε αυτή την προσέγγιση διαδραματίζει ο «αντιλαϊκισμός». Ωστόσο, παρά τα προτάγματα του πολιτικού ορθολογισμού υπάρχει ο κίνδυνος μιας ανασυγκρότησης χωρίς «λαό», από τη στιγμή που δεν επινοείται ένας νέος «προοδευτικός λαϊκισμός» που θα συναρθρώνει πολλά και αντιτιθέμενα

συμφέροντα σε κοινούς σκοπούς και θα καθιστά τη «μεταρρύθμιση» και την «αλλαγή» μια συλλογική, βιωματική διαδικασία συμμετοχής. Συχνά σε αυτή την κατεύθυνση της ανασυγκρότησης διατυπώνεται η άποψη ότι η πολυσυλλεκτικότητα των κομμάτων έχει τελειώσει και ότι οι πολιτικοί χώροι απευθύνονται σε ειδικά ακροατήρια. Η νέα Κεντροαριστερά πρέπει να είναι πολυσυλλεκτική, όχι ως supermarket πελατειακών διευθετήσεων αλλά ως αμοιβαίος συμβιβασμός διαφορετικών συμφερόντων για τη βελτίωση της συλλογικής ευημερίας και τις περισσότερες ευκαιρίες για όσους δεν έχουν. Χωρίς αμφιβολία, στην ευρύτερο φάσμα της Αριστεράς/Κεντροαριστεράς υπάρχει ένα σημαντικό έλλειμμα ιδεών. Η συριζαϊκή εκδοχή της Αριστεράς φαντασιώνεται ένα ευρωπαϊκό «τσαβικό» κίνημα, ενώ η Κεντροαριστερά κατανοεί τον εαυτό της είτε ως ρεύμα σταθερότητας είτε ως ρεύμα τεχνοκρατικού μεταρρυθμισμού.

6. Το μεταμνημονιακό (αντι)όραμα

Η πολιτική σύγκρουση για μια νέα αφήγηση για τους πολίτες έχει σημείο αναφοράς το μνημόνιο. Η «μεταμνημονιακή Ελλάδα» γίνεται το πεδίο μιας άγονης, συντηρητικής δεξιάς και αριστερής πόλωσης. Οι «μεταμνημονιακές» αφηγήσεις δεν έχουν ριζοσπαστικό περιεχόμενο. Στη δεξιά τους εκδοχή, με προκάλυμμα τη μεταρρυθμιστική ρητορική του success story, που οδηγεί περισσότερο στην αναβλητικότητα παρά στην αλλαγή, επιδιώκεται η συντήρηση και αναπαραγωγή των ίδιων κατεστημένων δομών, ιεραρχιών και συστημάτων. Στην αριστερή τους εκδοχή, με τη διάθεση ενός ιστορικού ξεκαθαρίσματος λογαριασμών στην Ευρώπη και στην Ελλάδα επιδιώκεται η «ανάσταση» των χρεοκοπημένων πολιτικών του κρατισμού και των αντιπαραγωγικών ελλειμμάτων. Το αντιπαραγωγικό δίπολο «μνημόνιο-αντιμνημόνιο» τείνει να υποκατασταθεί από την πόλωση των «μεταμνημονιακών αυταπατών». Για τις προοδευτικές δυνάμεις η αναφορά στη «μεταμνημονιακή Ελλάδα» δεν μπορεί να αποτελεί το θεμελιώδες πολιτικό πρόταγμα, δεν είναι όραμα. Αυτό προσδιορίζεται αποκλειστικά από ένα πολιτικό σχέδιο για τη Δημοκρατία, για όσους έχουν λιγότερες ευκαιρίες και για τις δημιουργικές δυνάμεις της εργασίας και της παραγωγής.

Οι παραπάνω λόγοι υπαγορεύουν μια αλλαγή στην πολιτική και ιδεολογική ρότα της ανασυγκρότησης, μια αλλαγή στη «μηχανική» της ανασυγκρότησης. Μια ενωμένη, μεγάλη και εφικτή Κεντροαριστερά για να συμβεί πρέπει πρώτα να πάψει να εγγράφεται ως ελίτ project ιεραρχικών συστημάτων συμμετοχής. Να σπάσει τα «γεροντοκρατικά» συστήματα εκπροσώπησης. Να γίνει λιγότερο προσωποκεντρική και περισσότερο ιδεοκεντρική. Να πείσει την κοινωνία ότι μπορεί να ενσαρκώσει αυτό που η ίδια επιθυμεί για τη χώρα: να γίνει, δηλαδή, υπόδειγμα ανασυγκρότησης με ενότητα, εξωστρέφεια και ένα νέο μοντέλο συμμετοχής και εκπροσώπησης. Το εγχείρημα της Κεντροαριστεράς ή θα «κοινωνικοποιηθεί» ή θα παραμείνει περιορισμένο, καταλήγοντας να είναι ένα μικρό «κίνημα» τεχνοκρατικού μεταρρυθμισμού και σταθερότητας χωρίς «λαό».

* Ο Πασχάλης Αγανίδης είναι οικονομολόγος – πολιτικός επιστήμονας.